

Emil MOISE*

Un drept pentru care încă mai trebuie luptat: asigurarea produselor de igienă intimă feminină, în școli. Povestea unui liceu din Buzău (II)

Prima parte a articolului a acoperit 6 capitole din lupta dusă pentru obținerea unei prevederi în regulamentul școlii prin care în toaletele elevelor din liceul Agricol „Dr. C. Angelescu” Buzău (Liceul Agricol) să se asigure, gratuit, absorbante pentru elevele liceului.

Primul pas a fost făcut în liceu, când am discutat cu elevele și elevii, la clase, și, la sugestia unei eleve, s-a inițiat strângerea de semnături pentru susținerea proiectului. S-au alăturat, prin semnături și alte activități în școală, 447 de eleve/elevi. Elaborarea și distribuirea unui chestionar, adresat fetelor, a completat acest prim pas.

A urmat votul în Comisia de regulament a liceului, la ședința căreia, cu excepția mea, toți membrii (mai exact, toate membrele, căci doar eu eram de sex masculin) au votat în unanimitate împotriva proiectului¹.

Următorul capitol l-a constituit ședința consiliului reprezentativ al elevilor care, cu doar 3 voturi împotriva², a votat pentru susținerea proiectului³. Al cincilea capitol a redat discuțiile și votul din Consiliul reprezentativ al părinților (unanimitate împotriva propunerii, cu o prezență de 26 femei și un bărbat, plus 5 profesoare care au participat la ședință și care, la rândul domniilor lor, au influențat votul în direcția respingerii propunerii)⁴.

Propunerea a fost lansată și în afara unității de învățământ când, după o intervenție prealabilă, pe 29 mai 2023, a fost dezbătută în ședința extraordinară a Comisiei Județene în domeniul Egalității de Șanse între Femei și Bărbați, Buzău⁵ (în continuare, și COJES). Votul favorabil al membrilor/membrilor acestei comisii⁶ – unanimitate pentru - a dus propunerea la un alt nivel.

* *Doctor în Drept, Universitatea de Vest Timișoara*
Email: emfilia@yahoo.com
Manuscris 20 martie 2024.

1 A se vedea Emil Moise, „Un drept pentru care încă mai trebuie luptat: asigurarea produselor de igienă intimă feminină, în școli. Povestea unui liceu din Buzău (I)”, în *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 3, 2023, pp. 61-77. Articolul poate fi citit și la: https://www.revistadrepturileomului.ro/assets/docs/2023_3/NRDO%202023_3_moise.pdf (accesat la data de 29.03.2024).

2 Exprimare așa de frica sancțiunilor, ca urmare a unui precedent, așa cum s-a consemnat în procesul-verbal al ședinței.

3 Ibidem, pp. 62-63.

4 Ibidem, pp. 64-66.

5 Ibidem, pp. 67-70.

6 Hotărârea nr. 16/29.05.2023 a Comisiei Județene pentru asigurarea egalității de Șanse între Femei și Bărbați.

Partea a doua a articolului începe în acest context, în care, pe de o parte, aveam votul negativ, dat de Comisia de regulament a Liceului Agricol și de Consiliul reprezentativ al părinților și, pe de altă parte, votul favorabil, pentru admiterea propunerii, dat de Consiliul reprezentativ al elevilor, implicarea acestora prin numărul mare de semnături și susținerea COJES Buzău, prin hotărârea din 29 mai. Centralizatorul chestionarelor completate, de asemenea, de un număr mare de eleve din școală, din toate categoriile (de vârstă, de etnie, de mediu social, de situație școlară, rural/urban) proba utilitatea, dar mai ales necesitatea adoptării propunerii.

Urmau două ședințe importante, de votul cărora ținea adoptarea propunerii: ședința consiliului profesoral⁷, care arăta poziția cadrelor didactice din școală, cu privire la propunerea lansată și ședința consiliului de administrație, cea finală, al cărui vot era cel care hotăra și în baza căruia directoarea trebuia să emită decizia de punere în aplicare a propunerii.

În mod normal, hotărârea COJES trebuia să încline balanța net în favoarea adoptării propunerii. Mai întâi, pentru că această comisie județeană a fost constituită și funcționa tocmai pentru a asigura cadrul legal și *de facto* al asigurării egalității în drepturi între femei și bărbați (fete și băieți în cazul nostru), iar propunerea mea viza prin excelență acest aspect. Apoi, aspect de asemenea important în speța dată, din comisie face parte și doamna inspectoare școlară generală care, prin votul doamnei inspectoare generală adjunctă (membră supleantă) și prin felicitările pe care le-a adresat public, în timpul ședinței, a susținut propunerea, atât pentru implementarea în școală, cât și prin transmiterea ei la toate unitățile administrativ teritoriale din județ și astfel la toate unitățile de învățământ din județ.

Ce vor vota oare membrii/membrele din Consiliul profesoral după atâtea eforturi, după atâtea entuziasm al copiilor pentru idee, dar mai ales pentru faptul că au putut participa în tot acest proces de elaborare a unei politici la nivelul școlii, atât de firești dar și singulare, după atâtea opoziție venită din partea conducerii școlii, a membrilor comisiei de regulament și a mamelor din consiliul reprezentativ al părinților, după o hotărâre atât de importantă a COJES,? Cum vor vota cei/cele din Consiliul de administrație? A fost întrebarea al cărei răspuns, nici eu, nici copiii, nu l-am putut anticipa cu certitudine. Al cărei răspuns îl veți afla în rândurile care urmează.

În perioada care a precedat ședința consiliului profesoral, în școală se discuta în toate birourile, în cancelarie, pe holuri, în parcurile din curtea liceului, despre propunere. Se făceau glume nepotrivite, se ironiza propunerea⁸, se încercau „explicații” care să probeze nelegalitatea unei astfel de decizii, sau inadecvarea acesteia, fiind aduse în discuție motive puerile, clar forțate. Cadre didactice și persoane din categoria didactic-auxiliar încercau să mă convingă că propunerea nu era una folositoare elevilor, că nu putea fi susținută financiar, că mamele elevilor știu ce anume trebuie să le asigure acestora când ies pe ușa casei și merg la școală. O dirigintă le-a transmis copiilor să nu mai susțină propunerea mea

7 La care urmau să participe și celelalte persoane salariate din școală, având în vedere că se propunea completarea regulamentului de organizare și funcționare a unității de învățământ.

8 Doamna directoare mi-a zis că: „Nu știu de unde ai fixația asta. Lumea prin cancelarie crede că ești la ciclu, îți s-a perturbat sistemul, și de aceea ți-a venit ideea”.

căci, dacă va fi aprobată, absorbantele vor fi plătite din bursele lor sociale.

Singura profesoară care semnase alături de mine și de copiii din școală, după ce doamna directoare a întrebat în cancelarie, în mod repetat, cine este persoana care susține proiectul, în afara mea, ca inițiator (și a elevilor/elevelor), a declarat ulterior că a înțeles greșit propunerea, a crezut că banii pentru absorbante vor fi plătiți de sponsori⁹ și și-a retras susținerea.

Ședința consiliului profesoral a fost programată și convocată pentru data de 1 iunie 2023. Niciodată, până atunci, nu am văzut atâtea persoane prezente la ședință. Doamna directoare a avut grijă să asigure o participare aproape de 100%. Două dintre colegile care au lipsit mi-au transmis că au fost în școală, dar că au refuzat să participe pentru a nu fi obligate să voteze împotriva și pentru a nu asista la „umilirea” mea.

Doamna directoare a citit propunerea mea și a elevelor/elevilor din liceu: „În toaletele elevelor din liceu vor fi asigurate permanent, în timpul programului școlar, articole de igienă menstruală”.

Am luat cuvântul și – ținând cont de faptul că toate persoanele din școală cunoșteau propunerea care făcea obiectul ședinței – am rugat colegii/colegele să își exprime opiniile, urmând să răspund fiecărei critici, obiecții sau nelămuriri.

Primul care a luat cuvântul a fost un coleg care a amintit că este tatăl a două fete și a continuat spunând că nu poate să își asume responsabilitatea de a hotărî asupra sănătății elevelor din școală¹⁰. „Nu am hotărât ce aveau voie fetele mele să folosească, ele împreună cu mama lor, și cu medicul de familie au hotărât; în momentul în care eu îmi dau acceptul pentru acest proiect pot fi în situația ca în funcție de produsele care vor fi achiziționate să apară probleme de sănătate la unele dintre eleve și să mă pot trezi cu părinții să-mi reproșeze acest lucru. Calitatea acestor produse diferă și știu din familia mea că fetele mele au fost nevoite să le schimbe la un moment, fiind nemulțumite; nu pot eu hotărî pentru elevele acestei școli ce să folosească; din păcate, problema îmbolnăvirilor, pot să o generalizez referitor la acest tip de produse incluzând pampersii – cunosc persoane care au copii mici sau nepoți care s-au îmbolnăvit cu diferite infecții de la pampersii, tot în zona genitală; or, problemele trebuie să se privească, din punctul meu de vedere, foarte serios, din punctul de vedere al responsabilității pe care eu și dumneavoastră v-o asumați privind sănătatea elevelor noastre; nu mai vorbesc de faptul că, așa cum ați văzut, cei care ați fost în grevă și cei care nu ați fost în grevă, la primele discuții/cereri către guvern, sindicaliștii reprezentanți ai noștri au fost întrebați care este sursa veniturilor, a banilor pe care vreți să vi-i dăm dumneavoastră; pun și eu întrebarea, pot eu obliga Primăria să facă astfel de cheltuieli periculoase pentru elevii noștri în detrimentul altora foarte utile întregii societăți buzoiene, drumuri etc? Nu, deci răspunsul meu strict personal pentru acest proiect este nu”.

A continuat o colegă care a precizat că vorbește „din punct de vedere al unei mame

9 Nici eu și nici elevii/elevele care strângeau semnături de la cadrele didactice nu am menționat această variantă de finanțare, deci răspunsul era unul artificial. La una din clase, unde doamna profesoară a fost însoțită de dirigintă, elevii s-au ridicat în picioare și au aplaudat-o pentru implicare, însă domnia sa a spus că a renunțat la susținere. Copiii mi-au declarat că au întrebat-o de ce s-a retras, iar doamna profesoară a răspuns „nu pot să vă spun”, răspuns completat de cel al doamnei diriginte: „nu ne dă voie doamna directoare”.

10 Citatele reproduse în ghilimele (din notațiile lui E.M.), redau cu fidelitate discursurile cadrelor didactice și ale persoanelor din categoria nedidactic.

și al unei diriginte de clase mixte (fete și băieți): „au fost situații, cu generații în urmă, când erau produse destinate igienei intime ale fetelor de proastă calitate; nu putem să lăsăm lucrurile fără să le analizăm: una este să fii bărbat și una este să fii fată sau femeie; sunt lucruri intime, lucruri care de aia se numesc intime, pentru că sunt destinate fiecărei persoane, ceea ce folosesc eu nu poate să folosească altă fată sau femeie, sunt și acolo criterii de selecție, medicale; acuma mă gândesc, dumneavoastră, care sunteți fete și femei, dacă ați avut de-a lungul vremii probleme, sau nu, organismul nostru este diferit, eu nu sunt medic; eu ca dirigintă, într-adevăr mi-am făcut un stoc, am întrebat fetele și ele, singure, mi-au spus că acel lucru le este de folos, doar că s-au mai și schimbat în timp lucrurile, nu pot să vă detaliez, din bun simț, nu pot să vă detaliez mai mult decât atât: timpul de păstrare individual, poate una îl ține o zi întreagă, ajunge acasă după o zi de stat în școală, nu îl schimbă, ajunge și bineînțeles că sunt atâtea microorganisme, bacterii, tot ce vreți dumneavoastră, ciuperci, nu știu, poate unii zâmbiți, bărbații nu au cum să știe acest fenomen pentru că nu au acest lucru; am avut situații, de-a lungul vremii, când fetele au fost internate pe criterii ginecologice, nu că nu îmi asum, mi-aș asuma, dar nu cumva fac eu un rău fiind de acord? Nu cumva fata respectivă fiind neinformată de ajuns folosește un produs pe care i l-a oferit școala, îl ține o zi întreagă, ce face cu el, nu cumva deliberat aflu că?, deci răspunsul meu e tot nu”¹¹.

Următoarele două persoane care s-au înscris la cuvânt au fost nevoite să aștepte pentru că o altă colegă, care s-a declarat „mămică de două fete” a insistat să *treacă peste rând*: „Eu spun de la început, tare și hotărâtă, eu nu sunt de acord; nu c-aș avea ceva cu cineva, dar problema asta, eu poate nu par, dar în interiorul meu sunt o persoană pudică, eu nu discut probleme de genul ăsta cu soțul meu, cu mama, cu oricine, sunt pudică; și atunci, pentru mine este un afront adus mie și stării mele, îmi dă o senzație de rău, nu te bagi în intimitatea mea și în sufletul meu cu probleme de genul ăsta; deci eu acum tremur, poate vorbesc calm, poate mă răcoresc, dar nu pot să vorbesc probleme de genul ăsta, mi se par depășite enorm; ce, ce se întâmplă, atât, vă dau un singur exemplu: la o emisiune, la televizor, emisiunea a fost sancționată pentru că s-a difuzat pe post un cântec în care se spunea că dacă vrei să găsești virginitate te duci la grădiniță; eu aici mă trezesc aici cu problema asta pusă de domnul profesor într-o situație de genul ăsta, deci nu mi se pare, sau, mai e o chestie, dacă sunt așa fonduri, și dacă aruncăm așa cu bani, unde sunt banii pentru laboratoare, ateliere-școală, școala a făcut ce s-a putut, sunt atâtea lucruri de cumpărat și de dotat, eu nu cred că prioritatea unei școli, indiferent de unde, constă în absorbante, nu cred, deci asta este părerea mea, un nu hotărât la o astfel de inițiativă; și aș vrea pe viitor ca timpul meu de exemplu, să nu îl cheltuiesc discutând probleme de genul ăsta, să îl cheltuiesc discutând probleme serioase, așa cum v-am spus, eu nu spun că sunt serioase, neserioase, că sunt persoane care abia așteaptă să te înhațe, eu spun doar atât, că vreau să discut probleme legate de laborator, de dotare, pentru binele copiilor, vă mulțumesc, un nu hotărât”.

Consilierul psihologic al școlii: „pe mine mă deranjează cel mai mult faptul că domnul Emil Moise consideră că, eu personal nu vorbesc în numele altora, dacă spun sau

11 În replică, o altă colegă a răspuns: „Cum să spui că niște tampoane pe care le iei de la farmacie îți creează mâncărimi și anumite alergii, ca și când noi am lua tampoane de cea mai proastă calitate și ne mănâncă păsărica”.

dau un anti-răspuns sunt manipulat, sau datorită cuiva, de parcă eu nu aş avea creierul meu, de parcă nu aş avea opiniile mele ş.a.m.d., nu, la mine nu-ul este al meu, pur al meu, pentru că (propunerea) mi se pare o chestie absolut ca nuca în perete pentru că, da, într-o altă societate, în care există educaţie sexuală, în care lucrurile vin de jos, deci există un abecedar al acestor lucruri, mi se pare normal, se ajunge la un anumit nivel la asemenea problemă, la noi este efectiv ca nuca-n perete; cum a zis şi doamna profesoară, sunt atâtea alte probleme care privesc pe toată lumea, care interesează pe toată lumea, care țin de mentalitatea pe care o avem ca societate, poţi să zici, la un anumit nivel, că suntem iritaţi, asta este societatea în care trăim, aştia suntem, nu e vorba de nicio iritare, de nicio prejudecată, este vorba efectiv de mentalitatea societăţii în care trăim; în al treilea rând, dacă propunerea asta, să zicem, ar fi venit de la o femeie, care este direct..., deci care poate să empatizeze cu elevele şi ştie despre ce este vorba, ar fi fost cu totul altceva, m-aş fi gândit de mai multe ori, în momentul în care vine de la un bărbat mi se pare pură manipulare, tu nu ai voie să ştii despre ce este vorba acolo, raportat la o femeie, aşa mi se pare normal; dacă întreb toate femeile de aici şi sunt de acord, înseamnă că este ceva şi sunt eu prost, da, aşa este; în momentul în care femeile pot empatiza foarte uşor, se pot identifica cu problemele elevelor; nu sunt de acord, eu stau mut şi zic ok, ele ştiu despre ce este vorba; şi mai e o altă problemă, de ce propunerea asta nu a fost şi pentru cadrele didactice?, acum revenim la problema de discriminare, de ce nu a fost făcută propunerea şi pentru doamnele profesoare, oare dânsulele nu au dreptul să profite de acest lucru? Un alt aspect, părinţii nu au fost de acord şi dacă nu există o educaţie sexuală eu nu pot să mă pun împotriva părintelui; nu m-a manipulat nimeni ce să spun, pur şi simplu sunt cuvintele mele şi le susţin”¹².

„Eu nu am să spun un nu hotărât şi am să vă spun de ce: sunt de acord cu aceste absorbante, dar să existe la cabinetul medical, sunt cazuri în care elevele mi-au spus că trebuie să plece acasă pentru că s-au pătât sau că nu au la ele ceea ce le este necesar; din acest motiv consider că dacă aceste absorbante ar fi la cabinetul medical s-ar rezolva această problemă, sustenabilitatea proiectului în toate băile liceului nu o regălesc. În urma discuţiei pe care am avut-o cu elevii am realizat un sondaj cu privire la această întrebare, dacă vor exista absorbantele de la ora 8 până la ora 13, când vor pleca ei acasă şi vreau să vă spun că nu a fost un elev care să spună că el consideră că la pauza mare va merge la baie şi va găsi acolo vreun absorbant, chiar dacă aceste toalete au fost aprovizionate la prima oră cu absorbantele necesare. La fiecare clasă la care i-am întrebat, toţi au spus „Nu doamnă, n-o să mai fie, dacă le pune la 8, la ora 11 n-o să mai fie niciun absorbant”¹³.

La fel a afirmat şi una din colegele de la serviciul de curăţenie care, în plus, a adăugat

12 Dacă pe domnul psiholog l-a manipulat sau nu cineva este o altă temă, însă în una din discuţiile recente, când doamna care era directoare în timpul dezbaterilor redată în acest articol nu mai ocupa funcţia respectivă, acelaşi consilier psihologic mi-a declarat că este uimit de faptul că doamna directoare l-a manipulat atât de mult încât, la vremea dezbaterilor, considera că opiniile pe care le exprima şi despre care sublinia în mod repetat că sunt proprii, erau chiar proprii (!).

13 Aşa numitul „sondaj”, cu o singură întrebare, a fost, de fapt, o discuţie cu elevi unei singure clase. Nu a existat niciun formular pe care să fi fost completată opţiunea de răspuns a elevilor şi nici nu a fost prezentat un astfel de formular care să ateste veridicitatea declaraţiei doamnei profesoare. Cu referire la distribuirea absorbantelor prin cabinetul medical, „doar pentru situaţii de urgenţă”, am răspuns la sfârşitul intervenţiilor, persoanelor care au participat la şedinţă (a se vedea *infra*).

că prin propunerea mea doresc să fac de rușine salariaatele din acest compartiment căci va trebui să meargă cu absorbantele în mână prin curtea școlii, ca să le ducă la toalete: „îmi face cineva o poză și o pune pe facebook, ce fac, nu mă fac de râs? Spuneți dumneavoastră acum dacă sunt eu nebună, dar eu cu tampoanele în mână nu merg prin curtea școlii. Fetele nu au 50 de bani să-și ia un tampon? Nu cred. Bani de țigări au, bani de alte alea au”.

Un alt profesor a susținut că este de acord cu propunerea, cu amendamentul că absorbantele ar trebui distribuite la cabinetul medical, pentru urgențe.

Doamna directoare a adăugat că nu știe cum se poate realiza ceea ce am propus, și anume ca în toaletele elevelor să fie dispensere cu absorbante asigurate permanent: „dacă se duce cineva la baie și acolo sunt 5-10, indiferent câte sunt și le ia pe toate în geantă, trebuie să fie o persoană care să le urmărească și să pună în loc tot timpul, ca să fie permanent”.

Colegele profesoare foloseau varianta, devenită clasică, în care, pe de o parte, elevele erau acuzate de comiterea unor fapte viitoare (un presupus furt al absorbantelor), iar, pe de altă parte, propunerea era dusă în derizoriu, prin sublinierea unor termeni și forțarea unor formule care să convingă de imposibilitatea punerii în fapt a obiectului propunerii. Ulterior, mai multe cadre didactice, dar și salariați din cadrul personalului didactic auxiliar, sau nedidactic, mi-au declarat că doamna directoare nu numai că le-a spus să voteze împotriva propunerii, dar le-a spus și să ia cuvântul pentru a denigra propunerea¹⁴.

„Nu sunt de acord cu amplasarea dispenserelor cu absorbante la toaletele fetelor pentru că poporul acesta este needucat.”, a afirmat o altă colegă.

Profesorul care a avut prima intervenție a propus constituirea unei comisii disciplinare care să verifice cât am parcurs, ca profesor, din programa școlară, ținând cont de timpul pe care l-am acordat demersului.

Intervențiile colegelor și ale colegilor au fost însoțite, aproape de fiecare dată, de ironii, și de încercări repetate și sistematice de a mă întrerupe atunci când luam cuvântul.

După exprimarea opiniilor colegelor/colegilor, a venit rândul meu să răspund tuturor obiecțiilor care au fost aduse propunerii.

Înainte de a prezenta răspunsurile mele am precizat câteva din elementele care îmi legitimează coerența propunerii și a valorilor care stau la baza acesteia (cele trei direcții sunt prezentate *infra*). Am precizat că am un masterat în studii de gen, la care am fost admis cu nota 10, la ale cărui cursuri nu am lipsit niciodată (și le-am trecut, pe toate, cu nota 10) – deși făceam naveta zilnic Buzău-București și retur -, că am absolvit cursurile unui doctorat în studii de gen și că am titlul de doctor în drept internațional pentru drepturile

14 Redau acest aspect nu ca pe o justificare a comportamentului persoanelor respective ci, din contră, pentru a sublinia absurdul situației: vorbim despre persoane mature, cu discernământ, cu studii superioare și cu modulul psiho-pedagogic efectuat, care sunt angajate pentru a educa elevii/elevele (cu referire, cel puțin, la cadrele didactice), care se comportau inadecvat funcției pentru care erau angajate, sfidând atât legile, cât și normele deontologice și de comportament. Am fost nevoit, de mai multe ori, să le adresez colegelor/colegilor următoarea rugămintă: „Vă rog frumos, când luați cuvântul, să vă asigurați că toată lumea vă ascultă; dacă cineva vorbește în timp ce vă exprimați opinia, vă rog să nu continuați!; este o chestie de politețe minimă într-un dialog, vă rog să nu lăsați celelalte persoane să intervină peste dumneavoastră; în plus, este nevoie să fie liniște în timp ce cineva își exprimă opiniile, astfel încât acestea să poată fi auzite și consemnate în procesul verbal al ședinței” „Ne ridicăm, plecăm și venim la final”, a spus o colegă căreia nu îi plac formulele de politețe, aceeași care le transmisese elevilor din clasa unde era dirigintă că vor plăti absorbantele din bursa lor socială.

copiilor, că am activat în zona civică pe teme privind drepturile femeilor¹⁵.

Am prezentat, apoi, argumentele care îmi susțin propunerea, folosind trei direcții: egalitatea de drepturi între elevi și eleve, obligativitatea pe care unitatea școlară o are de a asigura produse de igienă intimă în toaletele elevilor și ale elevelor, combaterea absenteismului¹⁶; după care am vorbit despre acțiunile făcute împreună cu copiii din școală: strângerea de semnături, implicarea copiilor în încercarea de a convinge cadrele didactice să se alătore proiectului, completarea formularului cu chestionarul, de către elevele din liceu, hotărârea pe care am obținut-o la Comisia Județeană.

Cum replicile care au fost date propunerii au fost la un nivel la care nu se poate coborî și deci expune, am ales să răspund doar la unele dintre critici, precum obiecția conform căreia absorbantele nu ar trebui să fie amplasate la toaletele elevelor, ci la cabinetul medical¹⁷.

Am oferit 5 motive pentru care absorbantele trebuie să fie distribuite la toaletele liceului și nu prin cabinetul medical: 1. fiind vorba despre un aspect intim, nu trebuie implicată și o altă persoană (cum ar fi cadrele medicale), dacă nu este necesar (de altfel, dacă absorbantele ar trebui să fie distribuite prin cabinetul medical, de ce nu am proceda la fel și cu hârtia igienică, produsele fiind din aceeași categorie, a produselor pentru asigurarea igienei intime); 2. sunt clase în curtea liceului care se află la o distanță de peste 300 m de cabinetul medical, distanță pe parcursul căreia o elevă ar trebui să treacă prin două clădiri, să traverseze un parc, să traverseze un teren de sport, pentru a lua un absorbant, după care ar trebui să parcurgă aceeași distanță înapoi ca să meargă la toaleta de lângă clasă pentru a putea utiliza absorbantul (putem adăuga, desigur, situația în care plouă, sau e frig, sau e gheață, dar și, în plus, situațiile, frecvente, în care fetele se pătează în perioada menstruației, sau au dureri); 3. chiar și pentru fetele care au sala de clasă lângă cabinetul medical, de ce trebuie să meargă la cabinet să ceară un absorbant, după care să meargă la toaletă ca să îl folosească, în loc să îl găsească direct la toaletă?; 4. se poate întâmpla ca doamna asistentă să nu fie la cabinetul medical (poate fi oriunde în incinta liceului); 5. se poate întâmpla ca doamna asistentă să fie la cabinet, dar să nu fie disponibilă ca urmare a unei intervenții medicale efectuate unui elev/unei alte eleve.

Cu privire la costuri, fondurile pentru achiziționarea absorbantelor pot fi alocate din fondurile primite de la primărie pentru cheltuieli privind curățenia și igiena (un director poate să gestioneze fondurile astfel încât cheltuielile cu astfel de produse să se încadreze în cheltuielile generale la acest capitol); pe de altă parte, dacă o astfel de propunere ar fi

15 „Profesorul” de religie: „Emile, a câta oară e de când vorbim de tampoane? Hai să o dăm pe altele. Soros a făcut cursurile, mă, Soros ți-a băgat bibliografiile, de sorosisme de-astea m-am săturat, ne reciclezi, ce Dumnezeu, suntem așa de proști cum am părea, ce nu mai știm să ne mai spălăm, ne-a mai spălat pe creier 5 ani cu *plandemia*, asta e a doua *plandemie*, fără, asta-i problemă intimă ș-atât, punct. Suntem femeie și bărbat, ce nu înțelegem limba română? Am zis-o și cu gender, haide să ne mai respectăm; recomand Septimiu Chelcea, *Opinia publică și tehnici de manipulare*, și facem cursuri câte vrei tu, și de la SNSPA îți recomand”.

16 Temele sunt redată în prima parte a articolului, Emil Moise, op. cit..

17 În fapt, acest amendament la propunerea mea era o capcană. Doamna directoare a solicitat mai multor colege să contribuie financiar și să cumpere absorbante pe care le-a dus la cabinetul medical din școală. Scopul nu a fost asigurarea produselor care să răspundă necesității fiziologice a elevelor, ci oferirea, temporar, a acestor articole astfel încât „să îl oprim pe nebunul ăla”, așa cum a declarat profesoara care a dus absorbantele respective la cabinetul medical. Au fost cumpărate, atunci, 330 de absorbante (în 3 luni a cerut o singură elevă, care a fost trecută într-un registru special).

adoptată și fondurile la care mă refer nu ar fi îndestulătoare, ele vor fi prinse în propunerea de buget, de care primăria va trebui să țină cont¹⁸.

Niciodată, însă, atunci când în discuție a fost adusă lipsa fondurilor, doamna directoare nu ne-a prezentat bugetul de venituri și cheltuieli, din care să rezulte că această categorie de cheltuieli nu poate fi suportată (cu atât mai mult cu cât liceul beneficiază de dublă finanțare pentru cheltuieli cu bunuri și servicii și investiții: din partea Primăriei municipiului Buzău și din partea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, dar și de fonduri proprii, din încasări pe chirii, arende, bani pentru regia și hrana copiilor din internat).

După o ședință de aproape o oră și jumătate, în care au fost prezentate toate aceste argumente (și multe altele), după prezentarea documentelor de susținere a proiectului, semnate de 447 de eleve și elevi, după prezentarea datelor din centralizatorul răspunsurilor elevilor din liceu, care arăta în mod clar și evident necesitatea distribuirii absorbantelor, după prezentarea hotărârii Comisiei Județene care susținea propunerea (cu felicitările adresate de doamna inspectoare școlară generală adjunctă pentru demers), după ce discursul meu a fost încontinuu întrerupt, când propunerea a ajuns la vot au fost doar două voturi pentru (al meu și al unui coleg), 8 abțineri și 60 de voturi împotriva¹⁹.

Votul decisiv urma să se dea în Consiliul de administrație (CA), care a fost convocat pentru data de 22 iunie 2023²⁰. Cum cele 6 reprezentante ale corpului profesoral și cei doi reprezentanți ai părinților se pronunțaseră deja împotriva proiectului (și cum nu erau motive să așteptăm o schimbare a opiniei acestora), votul putea fi răsturnat dacă ceilalți membri ai CA ar fi votat favorabil. Alte (noi) întrebări au trecut în planul curiozității legitime: ce vor alege aceste persoane de votul cărora depinde, acum, adoptarea propunerii? Va fi, din nou, o ședință furtunoasă, sau va fi una normală, în care oamenii vor lua cuvântul pe rând, politicoși și vor încerca să argumenteze corect și coerent?

Introducerea a fost făcută de doamna directoare, care a citit propunerea mea de completare a regulamentului liceului²¹, după care a anunțat că școala a luat act de propunere și a menționat comisiile și consiliile care au dezbătut propunerea, fără să precizeze care a fost rezultatul votului.

După introducerea doamnei directoare, mi-au fost alocate 15 minute pentru prezentarea argumentelor care susțin demersul.

18 Cheltuielile cu astfel de produse sunt însă foarte mici, suportabile, după cum voi arăta *infra*.

19 În timpul prezentării au fost mai multe tentative de a mă întrerupe și de a încheia ședința înainte ca datele care arătau implicarea copiilor să fie prezentate. „Ce faceți, încercați să ne convingeți? Nu avem nevoie, noi stăm aici doar din respect față de conducerea școlii. Trebuia să ne spuneți de la început că speech-ul dumneavoastră durează 4-5-6 ore”. Cuvântul era al profesorului care a avut prima intervenție. Din cele 75 de minute cât a ținut ședința, eu am vorbit aproximativ 30 de minute, în condițiile în care subiectul ședinței l-a constituit propunerea mea. „Dacă vine SMURD-ul, căci nu mai pot, următoarea etapă e să vă dau în judecată; vă rog să nu mă mai țineți că mă ia Salvarea, și dacă mă ia Salvarea dai de dracu cu soțul meu” – profesoara care a afirmat că „înăuntrul ei” este pudică, aceeași care a afirmat și că „Să ne ferească Dumnezeu să ajungeți dumneavoastră director!”.

20 Din CA făceau parte 6 cadre didactice (inclusiv cele două doamne directoare), 2 reprezentanți ai părinților, un reprezentant al primăriei, 3 reprezentanți ai consiliului local, 2 reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, 2 reprezentanți ai agenților economici, o reprezentantă a elevilor.

21 A se vedea *supra*, p. 3.

Am enunțat cele 3 direcții pe care mi-am construit propunerea²² și am prezentat celelalte elemente care o susțin: faptul că s-au alăturat 447 de elevi și eleve, prin semnarea adeziunii la proiect, faptul că 162 de eleve au completat tot atâtea chestionare (anonime), a căror centralizare probează necesitatea distribuirii absorbantelor, ca urmare a problemelor cu care se confruntă fetele la noi în liceu. Am prezentat, de asemenea Hotărârea COJES din 29 Mai 2023, prin care este susținută propunerea ca absorbantele să fie distribuite gratuit în toaletele liceului nostru și prin care se transmite recomandarea către toate unitățile administrativ teritoriale din județul Buzău, astfel încât în toate școlile gimnaziale și liceele din județ să fie asigurate absorbante de unică folosință, distribuite gratuit. Am mai vorbit despre țările unde sunt distribuite gratuit absorbante în toate toaletele *publice* (în biblioteci, muzee, școli, mall-uri, restaurante etc), despre statele din Statele Unite ale Americii în care absorbantele sunt distribuite gratuit în toaletele elevilor din școli, despre școlile din sectoarele 5 și 6 unde absorbantele sunt distribuite gratuit ca urmare a unor hotărâri ale consiliilor locale, despre școala din Dorohoi unde elevii și elevele au găsit sponsori care să susțină financiar o astfel de propunere, după ce consiliul profesoral și consiliul de administrație au votat împotriva.

Redau ultima mea intervenție, înainte de a începe dezbateră:

„Am terminat, vă ascult, vă rog să votați în consecință. 447 de copii vă cer asta, vă rog, nu faceți cumva, vă rog, să nu țineți cont de ceea ce va roagă copiii, că nu știu dacă în vreo altă ședință v-au mai rugat copiii ceva, sau dacă v-au mai rugat, poate, cinci, șase, douăzeci de copii, este mult. Nu cred că ați mai întâlnit în nicio școală din România 447 de copii să ceară ceva și profesorii să zică nu. Ceva ce nu este ilegal, nu e imposibil, e foarte simplu. Vă cer scuze, vă ascult”.

Ț.Ș. (consilier local, membru în CA): „Din cei 447 de copii, câți au optsprezece ani? Vorbiți despre vot. Doamnelor, votul se dă de către un om care este la maturitate, cel puțin 18 ani. Sigur, puteți să consultați copiii, dar ei au și ei limite, nu *au atâtea* informație cât credeți dvs. ca să aibă ca să ia o astfel de hotărâre. *Zic și ei o părere acolo*. Dar noi care suntem oameni maturi, experiență, știm. Exemplu, Ați auzit de HPV?²³ Nu, vă spun eu dvs acum, că sunteți foarte dotat în știința asta. Astea sunt lucruri de igienă intimă care trebuie în anumite condiții păstrate. Nu trebuie să stea la îndemâna oricui care intră acolo la toaletă și să pună fiecare mâna, spălat sau nespălat și pe urmă vine altă elevă și folosește. Uite așa se transmite boala. Apoi vine părintele și spune că s-a îmbolnăvit copilul la liceu. Vă dați seama ce înseamnă asta? La orice hotel de 5 stele nu am văzut, pentru femei, obiecte de igienă personală. Tampoane sau ce mai înlocuitor, înțelegeți? Dacă la hotel de 5 stele [nu sunt], punem noi în liceu aici și fără să asigurăm niște condiții minime prin care să fim siguri ca ele nu sunt cumva infectate de către alți elevi care intră pe acolo? Nu știi dacă s-a spălat pe mâini, dacă e purtător de nu știu ce boală. Deci nu sunt de acord din start cu acest lucru, dacă o mai fi și

²² A se vedea *supra*, pp. 8-9.

²³ În urmă cu câțiva ani am convins mai multe eleve să se vaccineze contra transmiterii virusului HPV și am fost invitat la o emisiune, la un post local de televiziune, unde am vorbit despre importanța acestui vaccin, a vaccinării, în general. Directoarea Direcției de Sănătate Publică, Buzău, de atunci, a intervenit telefonic să mă felicite.

altceva pe parcurs”.

E.M.²⁴: „Doar o scurtă precizare, aș vrea să îi spun domnului Ț.Ș., nu am mai simțit nevoia să subliniez asta, am crezut că este de la sine înțeles, aceste produse de igienă intimă pentru fete sunt împachetate individual, nu le atinge nimeni”.

Ț.S.: „De unde aveți garanția asta?”

E.M.: „Așa sunt ele, să știți”.

Ț.Ș.: „De unde știți că nu le mai folosește și altcineva? Pune altcineva mâna pe acolo, alt copil”.

E.M.: „Domnule Ț.Ș., vă rog”.

Ț.Ș.: „Am și eu fetiță care este cu copil și știu și eu ce înseamnă”.

E.M.: „Se pare că știți altceva”.

Ț.Ș.: „Inclusiv eu, mă duceam și cumpăram fetiței mele tamponi, am impresia că dumneavoastră nu știți și minimalizați importanța asta. Deci nu credeți că într-o societate cel mai important este acest lucru, este, nu este de luat în seamă, dar fiecare familie am ajuns la un anumit nivel, pot să spun, în care își permite să aibă niște bani pentru obiecte de igienă personală”.

E.M.: „Tocmai ce v-am citit un sondaj”.

D.D. (reprezentant al părinților): „Și un copil nu poate să bage un motiv că nu vine la școală că nu are produse de igienă. Asta ați dat-o, știți cum? De toți pereții”.

E.M.: „Nu am dat-o eu, au răspuns elevele”.

D.D.: „Ideea dumneavoastră”.

E.M.: „Cum să fie ideea mea? Este doar o întrebare, ele au răspuns. Așa se fac sondajele”.

D.D.: „Vin la școală să îi dați dumneavoastră igienă”.

E.M.: „Dacă mai sunt alte intervenții, vă rog! Poate o să răspund la unele, la unele nu cred că mai este nevoie. Atunci mai fac eu o precizare. Chestia asta că familiile asigură absorbante propriilor fete, tocmai cu ea am început, de aceea guvernul României asigură în școlile publice hârtie igienică și săpun chiar dacă familia poate să asigure. Am subliniat și nu e o problemă să o mai fac o dată. Guvernul României și în orice stat din Uniunea Europeană apreciază că produsele de igienă intimă, de bază, trebuie să existe în toaletele copiilor obligatoriu, indiferent de veniturile părinților, indiferent ce sume au acasă sau nu, nu stau să vă explic de ce a gândit guvernul asta. Este o explicație simplă, logica, o găsiți singuri, dacă doriți, dacă nu, v-o dau eu”.

Ț.Ș.: „Ziceți altceva, va învățați în jurul cozii, nu le aveți cu vorbele, ziceți ceva concret despre lucrul ăsta”.

D.D.: „Ați făcut istoria femeilor.”

E.M.: „Nu istoria femeilor, studiul drepturilor femeilor”.

D.D.: „Tocmai, nu așa și nu în școală”.

Ț.Ș.: „Sunteți un bun orator”.

E.M.: „Nu în școală trebuie să facem educație privind egalitatea între bărbați și

femei?”

D.D.: „Exact, dar ei nu sunt majori. Depinde de mine, depinde de doamna”.

E.M.: „Deci la minori nu trebuie să le asigurăm egalitatea, numai la majori?”

D.D.: „Oricum, depinde de mine, nu?”

Ț.Ș.: „Hai să îi punem și pe ei la vot”.

E.M.: „Depinde de noi să le garantăm și să le asigurăm aceste drepturi”.

D.D.: „Dar noi le asigurăm, noi hotărâm ce le asigurăm”.

Ț.Ș.: „Să stabilim și condiții. Cum putem să asigurăm condiții la toaletele de liceu să nu aibă acces și alt copil la obiectele de igienă intimă?”

E.M.: „În aceeași măsură în care garantăm la hârtia igienică”.

Doamna C (reprezentanta Primăriei în CA): „Îmi cer scuze, am văzut că au fost atenți bărbații și m-am gândit că ar fi cazul să vorbească și o femeie. Nu sunt de formație lingvist, sunt inginer și am o gândire mai tehnică și mai practică. Cred că în măsura în care s-ar ajunge ca în urma acestei ședințe produsele să fie în toate școlile, distribuția lor ar trebui controlată și controlul acesta înseamnă, că noi știm, în general, trebuie educați copiii. Degeaba punem doi saci dacă se va lua necontrolat și apoi poate că tot nu vor fi suficiente. În cabinetul medical, undeva, pentru situații de urgență, dacă cineva se duce, nu neapărat pe un tabel cu semnătura, dar spune: « eu am nevoie », i se pune la dispoziție. Mai mult decât atât, pe acel chestionar mi s-a părut că întrebarea prin care dacă o dată, sau de mai multe ori, să fie surprinse domnișoarele la școală fără aceste produse mi s-a părut că nu contribuim la procesul educațional, că nu le responsabilizăm. În sensul că, îmi asigură școala, eu am doar drepturi. Dacă știu că mi s-a întâmplat o dată, în gențuță, în poșetuță, în ghiozdan, nu e un volum atât de mare, într-o punguță, să am mereu la mine acest produs, ca să nu mai lipsească, să nu mă mai surprindă. Nu mi se pare că responsabilizăm copiii. De asta spun că mi se pare puțin, sunt multe lucruri pe care trebuie să le predăm copiilor ca să îi educăm, responsabilizăm. Sunt, după părerea mea, sunt pentru igienă, dar mi se pare totuși că acest lucru nu este cazul să îl adopte școlile.

E.M.: „O să vă răspund imediat. Stimată doamnă, nici nu știu cum să o iau. Mai întâi și întâi, vă reamintesc, o să încep cu ceea ce doream să spun în concluzie. Vă reamintesc afirmația doamnei inspectoare școlare generale adjunct, care este peste toate școlile și directorii din județul Buzău. « Vă felicit foarte mult pentru idee și vă felicit în mod special că ați implicat copiii. Aceasta este o lecție de educație ». Vă reproduc cu exactitate ceea ce a zis doamna inspectoare școlară generală.

Faptul că ele, punându-le la toaletă ar putea să dispară, cum sugerați dumneavoastră, indică, așa cum am atras atenția unei colege de ale mele, că domnia sa se gândește într-un mod negativ la copii, ca și când copiii, din start, punem ca piedică, ar lua ceva mai mult decât le trebuie, și nu se face asta. Dacă vom constata că se procedează așa, vedem atunci ce putem face. Suntem școală, educăm copiii să nu mai facă, facem afișe, dar stimată doamnă, este același lucru, tocmai de aceea am încercat să subliniez, ca și în cazul hârtiei igienice. Și acolo putem argumenta

că nu trebuie să punem hârtie igienică pentru că o să ia copiii mai mult decât au nevoie. De aceea este obligatoriu să asigurăm hârtia igienică, iar dacă vor fi probleme, acestea se pot remedia; în același mod vom asigura și produse de igienă menstruală, căci sunt la fel ca hârtia igienică, o necesitate. Numai că băieții au asigurat ceea ce au nevoie, fetele nu au”.

Ț.Ș.: „Fetele nu au hârtie igienică? Cred că faceți confuzie”.

E.M.: „Cu pusul acestor produse la cabinetul medical, de fapt, ați zis două lucruri cu cabinetul medical. Mai întâi ați zis « cred că se duc și iau ». Greșiți. La cabinetele medicale din școli nu există așa ceva. Dacă ele ar fi puse la cabinetul medical, ar fi din nou o problemă. Și o să vă explic prin mai multe moduri. Doar unul ar fi fost suficient, dar o să vă dau mai multe. Cabinetul medical, în școala noastră, și bănuiesc că în multe dintre școli este așa, nu se află în apropierea tuturor claselor. Cabinetul medical din școala noastră este în spatele școlii, în internat și noi avem clase cu copii în toată școala răspândite, inclus în colțul celălalt al școlii. Dacă o elevă este în acea perioadă, în capătul curții opus cabinetului, ea trebuie să parcurgă toată curtea școlii, să ducă la cabinetul medical, să bată la ușă, deși are toaletă lângă clasa ei.

S-ar putea să parcurgă toată curtea, poate că plouă, poate că ninge, poate că circulă mașinile pe aici că ați votat să nu interzicem să între mașinile în curtea școlii și s-ar putea să se ferească de mașini, că sunt ceva mașini, dacă vă uitați în curtea școlii; sau poate că ajunge la cabinetul medical fata și este închis”.

Doamna T (profesoară, membră în CA): „Dar de ce puneți răul înainte? Îmi cer scuze că te opresc, dar tocmai ai pus-o la punct pe doamna”.

Ț.Ș.: „Domnule Moise, aberați”.

D.D.: „Domnule profesor, nu trebuie să răspundeți, lăsați-ne pe noi să ne spunem punctele de vedere, dar nu ne răspundeți. Că eu uite, de exemplu, vreau să spun ceva, dar nu trebuie să îmi răspundeți”.

E.M.: „Am înțeles, dar doamnei vreau să îi răspund. Dumneavoastră nu vă voi răspunde, dacă nu doriți”.

Doamna T: „Nu este nevoie”.

DI. O. (consilier local, membru în CA): „Ce facem? Nu facem dezbateri aici. Dumneavoastră v-ați spus punctul de vedere, noi trebuie să luăm o decizie, nu ne spunem punctele de vedere”.

E.M.: „O decizie se ia în urma unei dezbateri, să știți”.

DI. O.: „Păi nu facem dezbateri aici, suntem în consiliul de administrație”.

Dna.Ș. (reprezentantă a părinților, membră în CA): „În primul rând, ați adus vorba de Guvern. Toate astea înseamnă bani. Vreau să vă spun eu, dacă ar fi o hotărâre de Guvern, atunci trebuie să aloce bani. Apoi, modul de distribuire, cum a spus doamna C. Ar trebui să fie peste tot la fel, nu numai la noi în școala noastră. Și dintr-o chestiune strict personală și intimă a unei femei, fete sau cum vreți, noi transformăm într-o problemă de nu știu care. Dar nu e normal așa ceva. Fiecare fată știe ce are și fiecare vrea să își ia ceea ce vrea să își ia, nu ceea ce mă oblig eu să îi dau. Că mă duc eu să-i dau de la firma X sau de la firma Y. Nu e normal

- ășa. Țsta nu e un lucru pe care să îl dai ca hârtia igienică sau săpunul. Mă duc să iau cel mai ieftin săpun și îl pun acolo, cea mai ieftină hârtie igienică și o pun acolo, materialele astea sunt strict personalizate pentru fiecare femeie în parte. Sunt femeie și pot spune. Ce Dumnezeu, nu avem femei acasă, nu avem copii acasă, nu avem fete? Ce transformăm noi o chestiune din asta atât de simplă și de strict, strict, strict personală și intimă într-o problemă națională”.
- E.M.: „Dacă îmi dați voie, doar un pic”.
- DI.O.: „Nu vreau să îmi răspundeți nimic. Mi-am spus punctul de vedere”.
- E.M.: „Nu puteți să îmi adresați întrebări și să îmi spuneți să nu vă răspund la ele”.
- DI.O.: „Nu v-am pus întrebări. V-am ascultat, m-ați ascultat, atât. Nu-mi răspundeți, nu-mi spuneți nimic”.
- E.M.: „Nu puteți să îmi impuneți să nu vă răspund. Ce înseamnă asta? Cum să îmi impuneți dumneavoastră să nu vă răspund?”
- DI.O.: „Ați avut dreptul de a vorbi 15 minute”.
- E.M.: „Apoi răspund la întrebări.”
- DI.O.: „Nu, nu v-am întrebat absolut nimic”. Nu vreau să răspundeți, care e problema?”
- E.M.: „O singură chestiune doresc să mai zic. Eu nu am știut până acum, află și eu acum, că produsele de igienă menstruală sunt pentru fiecare femeie personalizate. Adică te duci, mă cheamă Georgescu Maria, îmi dați și mie un abosrbant pentru CNP n. ... Așa ceva nu am auzit până acum. Este prima dată când aud așa ceva”.
- Dna.I.: „Sunt personalizate pe necesități. Fiecare femeie are alte nevoi”.
- Doamna T: „Vreau să liniștesc apele. Domnul profesor are cunoștințe, e constant, doar că vreau să vă liniștesc pe toți, mai ales pe domni. Vreau să vă liniștesc așa, dragi domni, tați de familie, soți, că noi femeile nu avem robinet. În momentul când se întâmplă, se întâmplă într-un mod firesc, fin, sensibil, eu dacă aș avea o problema de genul ăsta și aș fi în spatele cantinei și as merge la cabinet, aș merge în condiții bune. Chiar dacă plouă, chiar dacă ninge, mai încet, dar nu se întâmplă nimic. Chiar dacă eu nu am acel produs, da? Chiar nu se întâmplă nimic. Deci vă asigur că am experiență de viață și nu se întâmplă nimic”.
- Doamna Ș.: (profesoară, membră în CA): „Vreau să spun următorul lucru, sunt dirigintă de 25 de ani, la începutul fiecărui an școlar avertizez elevii, în general privind igiena, în special fetele, separat, privind acest lucru. Nici măcar o dată nu mi s-a întâmplat să văd o elevă de la clasă, de la alte clase, nici că pleacă, nici că e murdară, nici nu mi-a solicitat, nici nu s-a învoit, nici nimic. Probabil mămicile au grijă de acest lucru, probabil fetele la liceu au grijă de acest lucru și nu văd de ce această problemă să fie discutată aici, acum, pentru o schimbare de regulament”.
- E.M.: „Doamnă Ș., nu am la mine distribuția pe clase, dar vă asigur de ceea ce vă spun acum, v-o dau mâine, dacă doriți. Inclusiv la clasa dumneavoastră au semnat toate fetele și băieții, cred că doar unul nu a semnat. Și inclusiv la clasa dumneavoastră au completat chestionarul toate fetele și au zis altceva decât ce

ziceți dumneavoastră.”.

Doamna Ș.: „Ele nu mai sunt elevele școlii [au terminat în urmă cu câteva zile]”.

E.M.: „Am înțeles. Deci nu mai este valabil ce au completat în chestionar dacă au plecat din școală. Erau în școală când au semnat”.

Dna.1: „Eu nu știu, intervențiile astea, vă cer scuze, dar totuși, haideți că sunt unice pentru femei, nu aveți voie să vorbiți, nu vă supărați pe mine, dar depășim un cadru de dialog”.

D.O.: „Ați făcut ditamai pledoaria și v-ați învățat în jurul cozii, ați amestecat multe lucruri, dar esența, deci practic vorbim despre mijloacele astea intime pentru fete, pentru copii. Părinții sunt sigur ca au grijă de lucrul acesta, cum au avut tot timpul. Inclusiv copiii de la anumite vârste conștientizează, că nu mai suntem în epoca de piatră. Știu că se întâmplă o dată pe lună, mai devreme sau mai târziu, Dumnezeu știe că asta e specifică la femei, la fete, dar nu e o problemă care să rezolve decât intim de fiecare”.

E.M.: „Eu mă așteptăm, vă rog frumos, dacă îmi dați voie, căci o să încheiem ședința imediat, să trag și eu o concluzie în ceea ce mă privește. Eu când am intrat în această sală am avut niște așteptări, crezând că dumneavoastră, după prezentarea mea, scurtă, nu lungă după cum a spus domnul consilier, îmi puneți întrebări tehnice, nu ridicăți teme la care am răspuns deja prin expunerea pe care am făcut-o. Dacă dumneavoastră îmi dați chestii la care eu v-am răspuns deja prin prezentare, înseamnă că probabil nu m-ați auzit și cred că, totuși, am vorbit destul de tare. Am răspuns deja la toate aceste lucruri pe care le-ați spus înainte, cu excepția celor cu cabinetul pe care le-a spus doamna și nu m-a lăsat să duc până la capăt de ce absorbantele nu pot fi distribuite prin cabinetul medical. Ducem și hârtia igienică la cabinet, că este de aceeași necesitate.

Nu mi s-a mai dat voie să vorbesc. E vorba de domnul care mi-a zis că nu pot vorbi că așa decide dânsul. Nu știu unde decide dânsul așa, dar în școala noastră nu decide cineva cine să vorbească sau nu, dar dacă decide, procedează greșit”.

DI.O: „Domn profesor, dumneavoastră vorbiți mult și văd că nu vreți să terminați în niciun fel chestia cu vorba. Dacă Guvernul va lua o hotărâte în sensul ăsta și asta se va aplica la fiecare școală din țara asta, atunci va fi ok”.

E.M.: „Regulamentul școlii îl face școala pentru a adapta necesitățile la legislația din România.”

DI.O: „E vorba de bani, domnule profesor și nu există. Avem alte probleme legate de copii. De absentism, lipsa de educație, nu pot să învețe, nu pot să se prezinte la ore. Au o grămadă de probleme. Ce facem noi acum?”

E.M.: „Le rezolvăm și pe acelea, evident.”

Domn: „A, pe alea le lăsăm în alte părți”.

E.M.: „Veniți dumneavoastră cu propunere pentru acelea și eu voi vota primul. Vă rog”.

DI.O: „Dom` profesor, haideți că depășim”.

E.M.: „Nu depășim nimic, intervențiile de acest fel depășesc, vă cer scuze”.

DI.2 (membru în CA): „Cum facem ca elevii să vină, cum facem să încerce să

asimileze niște date pe care le prezintă fiecare profesor în dreptul lui? Ce facem? Măine o să le dăm și țigări, le dăm și droguri, și droguri și o să le dăm, de toate. De ce? Că au drepturi.”

E.M.: „Vă rog, nu vă permit să amestecați lucruri ilegale cu ceea ce am propus eu. Nu vă permit, pur și simplu”.

DI.2: „Nu, nu. Ce ați propus dumneavoastră e asta, eu am spus mai departe”.

E.M.: „Vă rog, retrăgeți-vă afirmațiile că depășiți cadrul. Suntem în școală, să știți. Nu știu unde lucrați dumneavoastră, dar suntem în școală aici. Vă rog să nu veniți cu comparații între ce spun eu și țigări, și alcool, și droguri”.

DI.2: „Zic și eu că s-ar putea ca cineva să facă”.

E.M.: „Să știți că eu sunt foarte strict când e vorba de drepturile copiilor și vă rog să le respectați, inclusiv prin opiniile pe care le exprimați”.

DI.2: „Avem și noi copii și copiii noștri au copii. Nu ne mai duceți pe noi cu treburi de genul ăsta, că nu suntem copiii ăia pe care i-ați pus dumneavoastră să semneze acolo, sau i-ați rugat să semneze. Scuzați-mi expresia, ca să fiu în ton cu dumneavoastră și exact cum v-ați exprimat dumneavoastră. i-ați rugat, le-ați spus dumneavoastră acolo și dacă vor să semneze, să semneze și ei au semnat. Păi noi nu mai suntem din ăia. Dați-ne nouă chestionarele alea și vă explic eu cam ce se întâmplă cu ele”.

E.M.: „Chestionare am dat doar la fete, nu pot să vă dau dumneavoastră”.

DI.2: „Ați zis că au semnat și băieții, că a semnat toată lumea”.

E.M.: „Vedeți, iar spun, trebuia să vorbesc, poate, puțin mai rar, puțin mai tare. Am spus foarte clar, chestionarele le-au semnat doar fetele. Eu, dacă simțiți nevoia, mai țin o dată prelegerea, dacă vreți, vă mai explic o dată”.

DI.2: „La guvern, dacă este, să aprobe așa ceva. Atunci da, e ok, dacă e acolo, vor face un cadru, vor face norme de aplicare, o procedură care să se aplice, atunci toată lumea va avea aceleași drepturi, sunt de acord cu dumneavoastră. Dar să aplice ei”.

E.M.: „Comisia județeană pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați Buzău, inclusiv doamna inspectoare școlară generală, repet, a avizat favorabil. Iar discuția legată de bani a fost pusă și acolo și am oferit acest răspuns și ei: din fondurile pe care le alocă primăria pentru produse sanitare, managerul școlii este obligat să asigure și aceste produse, căci nu este o sumă foarte mare și o încadrează acolo. De aceea avem manager în școală, să încadreze suma, deci nu e vorba de bani, să nu aruncăm problema într-o zonă care nu există”.

DI.2: „Mă refer la aceste obiecte de igienă intimă. Dați-mi voie să vă spun. Există un proiect la momentul de față, care se referă la ce ați ridicat dumneavoastră, dar guvernul se gândește, prin proiectul respectiv, ca să se asigure la familiile defavorizate, deci nu la toți elevii. Deci dacă este să se întâmple, dacă e în fază de proiect, mai informați-vă, deci nu este o idee rea, până la urmă, dar trebuie să crezi și condiții specifice pentru a aplica așa ceva. Nu ne jucăm cu igiena personală a fiecărui copil, nu este de joacă”.

E.M.: „Sunt informat, nu e proiect de guvern, e un proiect legislativ, vizează altceva

decât ce spun eu. Sunt foarte bine informat. E un proiect legislativ, nu e de Guvern, e la Parlamentul României, a trecut de patru comisii până acum. Vizează familii, nu școli. Pentru femeile în stare de sărăcie să asigure Parlamentul o sumă”.

DI.2: „Ați văzut?”

E.M.: „Eu zic ceva aici, dumneavoastră ziceți altceva”.

Doamna directoare: „Voiam doar să vă spun că ordinul pe care l-a precizat și domnul Moise, școala îl respectă, avem hârtie igienică, deci este un ordin comun al Ministrului Sănătății și al Ministerului Educației. Să vină de sus un act normativ, un ordin de ministru, de ceva, un ordin de undeva și atunci cumpărăm, achiziționăm, adică să avem o bază legală, dar așa. Implicăm”.

E.M.: „Baza legală există, doamna directoare, numai că trebuie să vrem să o aplicăm”.

Doamna directoare: „Dumneavoastră nu mi-ați dat-o”.

E.M.: „V-am oferit-o, doamnă directoare”.

Doamna directoare: „Mi-ați dat niște texte de legi de egalități de gen”.

E.M.: „Pe acelea le invoc, evident”.

Doamna directoare: „Am înțeles, eu v-am cerut o bază legală, de unde eu pot să cumpăr așa ceva în școală. Noi în școală avem opt toalete, trei în internat, două în clădirea mare, una în sala de sport, una în sălile din spate și una la cantină. Nu-ți mai fac un calcul economic acum. Dacă am duce 50, în fiecare, pe zi, ori opt, sunt patru sute pe zi. Dar nu spun, dacă dispar, nu dispar. Dânsul cere permanent să fie. Nu știu dacă se poate administrativ, adică, o problemă, nu știu dacă poți să cumperi, că nu ai cum să achiziționezi așa ceva și administrativ din nou. I-aș sugera domnului profesor să facă un proiect, să caute sponsori, să caute ONG-uri, farmacii, proiect, ce consideră dumnealui”.

DI.2: „Ar fi o idee foarte bună de început cu internatul sau cum a propus doamna, să începem la cabinetul medical pentru situații de urgență”.

Doamna directoare: „Un grup de cadre didactice, doamne, din cancelarie, au pus bani și s-au cumpărat 334 bucăți. Spuneți, domnul Moise, câte, că le-ați numărat. Doamnele au numărat câți bani s-au strâns, două sacoșe, și domnul precizează că sunt 334 duse din contribuția doamnelor profesoare, duse la cabinetul medical”.

Domn: „Și câte s-au folosit până acum?”

E.M.: „Vă spun eu, dacă doriți. Unul. Pentru că, stimați domn, stimate doamne, nu e normal să știe o persoană când ai tu o problemă, nu e normal. Noi nu ne ducem la cabinetul medical să luăm hârtie igienică, o avem la toaletă”.

DI.2: „Haideți, domnule, v-a explicat doamna foarte bine”.

E.M.: „Mi-a explicat, dar nu m-ați lăsat să răspund. Una din doamnele din comisia de regulament de la noi din școală, când am dezbătut în comisia de regulament, a spus așa: «Asta e o aiureală ce ne ceri tu, am vorbit cu toate persoanele de sex feminin din cancelarie, niciuna nu este de acord cu tine; acum aflăm că au pus bani câteva»”.

DI.2 (întrerupând afirmațiile mele): „Deja intrați pe terenul dumneavoastră, nu ne interesează problema asta. Asta e bătăie ce spuneți dumneavoastră. Fiecare are

dreptul la opinie, iar aici se votează pur și simplu”.

E.M.: „Dacă nu vă interesează, nu mă ascultați. Vă rog, nu mă întrerupeți. Îmi pare rău, sunteți în sala de ședință. Trebuie să faceți ceva sau să ieșiți din sală. Deci doamna profesoară a zis că toate femeile au fost împotrivă, după care am înțeles că au strâns bani, fără să îmi spună și mie, și una din doamne a spus: « Le ducem la cabinet, să îl oprim pe nebunul ăla » ». Nu pentru fete le-au dus, ci să mă oprească pe mine, pentru că aș fi nebun. Mă bucur că râdeți”.

Dl.2: „Dumneavoastră o luați ca un afront personal orice se întâmplă. Trebuie să le mulțumiți că s-a întâmplat din partea lor”.

E.M.: „Dar nu este normal să te duci la cabinet, să știe cineva când ai tu o astfel de problemă. Nu au folosit că nu îndrăznesc, că le este rușine să ceară de la cabinet.”

Dl.2: „Își permit să completeze chestionarul ăla, dar nu îndrăznesc să meargă să ceară”.

E.M.: „Sigur, chestionarul e un formular comun, pentru toți, nu e o chestie personală să te duci să o ceri”.

Dl.2: „Extraordinar, sunteți într-o eroare”.

E.M.: „Mulțumesc, aveți niște aprecieri foarte precise la adresa mea”.

Dl.2: „N-am ce să vă spun, dar după cum v-ați manifestat, nu pot să trag alte concluzii, îmi pare foarte rău”.

E.M.: „Ar fi bine ca aprecieri personale să nu faceți în dezbateri. Să vă limitați la idei, nu la persoane”.

Doamna directoare: „Trecem la vot? Propunerea este să introducem produse de igienă menstruală în regulament. Cine este pentru să fie introduse în regulament?”

În unanimitate de voturi, toată lumea a votat împotrivă.

Dl.2: „Ne pare rău”.

E.M.: „Nu cred că vă pare rău, altfel ați fi votat *pentru*. O să le spun și copiilor ce ați votat, vă mulțumesc mult că ați venit la ședință”.

Domn: „Ne pare rău că sunteți într-o eroare, asta ne pare rău”.

E.M.: „Am înțeles, vă doresc o zi bună”.

Așadar, propunerea privind asigurarea toaletelor elevelor din Liceul Agricol cu absorbante distribuite gratuit a fost respinsă.

Însă lupta nu a fost pierdută, dimpotrivă. Aveam acum o perspectivă de ansamblu asupra modului în care adulții cu putere de decizie într-o școală se raportează la o chestiune care privește asigurarea drepturilor copiilor în general, a fetelor, în special. Dincolo de votul final, negativ, dat pentru completarea regulamentului, obținusem câțiva pași foarte importanți: votul favorabil al copiilor în consiliul lor reprezentativ, semnăturile acestora, date în număr mare pentru susținerea propunerii, chestionarele completate de fete, a căror centralizare evidențiază o reală problemă. Iar aceste elemente favorabile au contribuit la obținerea hotărârii Comisiei județene pentru egalitatea de șanse, din 29 mai 2023.

Votul favorabil al Comisiei are o greutate specifică dată de statutul acestei entități,

de diversitatea domeniilor publice și civice acoperite de statutul și componența Comisiei. Cele mai importante elemente în hotărârea COJES sunt faptul că s-a trecut de la o activitate *pasivă* a acestei entități, la una *proactivă*.

Comisia s-a implicat, efectiv, în susținerea unei propuneri – o primă schimbare în modul de lucru al acesteia care este, în principal, unul de colectare de date și de informare. Apoi, faptul că, în urma dezbaterilor din ședință, s-a trecut de la un vot în favoarea susținerii unei propuneri, care viza o unitate de învățământ, la o hotărâre care recomandă tuturor unităților administrativ teritoriale din județ ca în toate unitățile de învățământ să fie asigurate absorbante în toaletele elevelor, amplifică și totodată consolidează această nouă paradigmă de lucru a Comisiei. Hotărârea constituie un precedent puternic care poate motiva și celelalte comisii județene din țară, similare, dar și Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse (for de reglementare pentru comisiile județene) și astfel propunerea se poate transforma în act normativ guvernamental, sau parlamentar, asigurând aceste produse în toaletele elevelor din toate unitățile publice de învățământ, de nivel gimnazial și liceal, din țară.

La finalul ședinței consiliului profesoral din data de 17 iuni 2023 i-am cerut doamnei directoare să își depună demisia pentru modul cum a gestionat parcursul propunerii, dar și pentru ilegalitățile comise în școală. La ISJ depusesem mai multe solicitări de informații publice care vizau o parte din aceste ilegalități, iar în una din discuțiile avute cu doamna inspectoare școlară generală, la invitația domniei sale, am prezentat o mică parte din aceste ilegalități.

După o discuție pe care am avut-o cu doamna directoare adjunctă, ca urmare a *complicității* acesteia cu unele dintre faptele la care fac referire, aceasta și-a prezentat (prima) demisia, în data de 5 iulie 2023. În locul domniei sale a fost numit director adjunct un profesor cunoscut pentru actele de violență fizică împotriva elevilor și căruia, cu câțiva ani în urmă, când ocupa funcția de director, controlul de audit al ISJ i-a întocmit un raport pentru mai multe ilegalități comise în funcția de director.

La mai puțin de două săptămâni și doamna directoare a fost schimbată din funcție și a fost înlocuită de ISJ cu un alt cadru didactic cunoscut în școală pentru violențe fizice și agresiuni psihice împotriva elevilor din liceu. La sfârșitul ședinței Consiliului profesoral din 1 septembrie 2023 le-am cerut demisia celor doi directori. Și-au depus demisiile în zilele imediat următoare.

Pe 8 septembrie 2023, ISJ a decis să mă numească în funcția de director al liceului.

Prin nota de serviciu pe care am emis-o în data de 1 noiembrie 2023, Liceul Agricol ”Dr. C. Angelescu” din Buzău a devenit prima unitate școlară din România în care, în toaletele elevelor, sunt distribuite absorbante, gratuit. Consider că acest fapt este cel mai *european* gest, până acum, din școală: faptul că fetele sunt tratate în mod egal cu băieții, că le este asigurat un mediu de educație demn, care să le respecte dreptul la sănătate.

Lansarea proiectului, numit „Împreună pentru fete”, a avut loc în data de 16 noiembrie 2023, cu ocazia Zilei internaționale a toleranței, în prezența inspectorilor școlari și a inspectorilor școlare din ISJ Buzău²⁵.

25 Doamna Lăptoiu Daniela, inspectoare generală adjunctă, membră supleantă în Comisia Județeană pentru Egalitate de Șanse, domnul inspector școlar Vlad George, domnul inspector școlar Ciubotaru George Cristian,

O firmă s-a oferit să ne confecționeze 10 dispensere frumoase, gratuit. Am decis să pun câte 100 de absorbante zilnic, în fiecare din cele 5 toalete din incinta liceului. Nu „au dispărut” așa cum încercau să argumenteze colegii și colegele care au luat cuvântul în comitetele și consiliile în care s-a dezbătut problema, nu au fost răspândite prin curtea școlii, nu și le-au pus băieții în cap, așa cum prezicea una din mamele unei eleve din școală și nici nu au fost luate toate până la ora 11 a fiecărei zile, așa cum ne spunea colega care a afirmat că are „un sondaj” în acest sens. Mai mult, suntem în luna aprilie 2024²⁶ și am constatat că elevele folosesc absorbante doar atât cât au nevoie, astfel încât estimările mele s-au dovedit a fi generoase: acum punem 50 de absorbante în fiecare toaletă, zilnic, și nu e nevoie să completăm dispenserul în fiecare zi. Costurile sunt acoperite din banii pe care îi avem la dispoziție pentru cheltuieli materiale și nu a fost nevoie să solicităm sume suplimentare.

Reproduc discursul motivațional - și totodată de mulțumire – din data lansării proiectului, 16 noiembrie 2023, pe care l-am adresat elevilor și elevelor din școală care au susținut proiectul „Împreună pentru fete”, în ciuda opoziției sistematice întâmpinate pe parcursul a 6 luni cât a durat derularea acestuia:

„Ne-am întâlnit aici, cu toții, să celebrăm solidaritatea. Vă mulțumesc tuturor că ați susținut propunerea mea și le mulțumesc băieților ca am fost împreună pentru fete. Bravo! Sunt mândru de voi toți. Avem alături persoane din inspectoratul școlar care au fost alături de noi. La fel, doamna președinta a COJES și toți membrii acestei comisii.

Suntem prima școală din țară care a decis singură să distribuie în toalete produse de igienă intimă pentru fete. Prima din România. Să nu lăsăm să fim prima. Mesajul meu de azi este către generalizarea acestei bune practici. Toate elevele au acest drept. Aici s-a născut această idee, de aici a pornit acest drum. Și trebuie dus mai departe. Mulțumesc, înca o dată!”

În paralel cu demersul prin care propusesem completarea regulamentului liceului, procedură pentru care e nevoie de votul consiliului de administrație și de consultarea celorlalte foruri menționate, adresasem doamnei directoare²⁷ solicitarea să dispună, ea, ca la toaletele elevelor din școală să fie asigurate produse de igienă intimă pentru fete (absorbante de unică folosință, împachetate individual). Pentru a dispune în acest sens era nevoie doar de o decizie a directoarei liceului, fără a trece prin Consiliul de administrație.

Cum doamna directoare a răspuns negativ²⁸, la fel cum a răspuns²⁹ și la plângerea prealabilă³⁰, m-am adresat instanței de judecată. Primul termen a fost stabilit, de Tribunalul Buzău, pentru data de 16 mai 2024. O sentință de acceptare a cererii de chemare în judecată ar da o interpretare a legislației privind asigurarea măsurilor de igienă în unitățile publice de învățământ care să țină cont de principiul egalității de șanse.

doamna inspectoare Damian Antonia, responsabilă cu activitățile extrașcolare.

26 La data redactării articolului.

27 Înregistrată la Liceul Agricol la nr. 2333/03.05.2023.

28 Prin adresa 3204/31.05.2023.

29 Înregistrată la Liceul Agricol la nr. 3662/20.06.2023.

30 Înregistrată la Liceul Agricol la nr. 3265/06.06.2023.